

IO6 – Set de recomandări politice pentru combaterea abandonului școlar în județul Tulcea

I. Prevenție

I.1. Definiție

Prevenția părăsirii timpurii a școlii vizează identificarea și urmărirea elevilor din zona de risc, în scopul prevenirii abandonului școlar, prin cooperare trans-sectorială. Măsurile de prevenire au scopul de a reduce riscul de părăsire timpurie a școlii înainte de debutul eventualelor probleme și au scopul de a stabili o bază solidă, timpurie, care să permită elevilor dezvoltarea potențialului propriu și creerea de oportunități pentru o mai bună integrare școlară.

I.2. Sumar al politicilor naționale, așa cum sunt interpretate la nivel național și regional

Principalele programe/politici de prevenție în PTȘ, relevante pentru tema în discuție, cuprinse în **„Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România”** și concretizate în județul Tulcea sunt:

1. Furnizarea de manuale gratuite (disponibile și în romani), pe toată perioada învățământului obligatoriu de 10 clase.

2. Programul „Școală după Școală” (SDS) este un program complementar programului școlar obligatoriu, care oferă oportunități de învățare formală și non-formală, pentru îmbogățirea cunoștințelor, abilităților și deprinderilor, pentru consolidarea competențelor dobândite, pentru accelerarea învățării, precum și pentru învățarea remedială. pentru învățământul primar și secundar: **Centrul Multifuncțional Sofia, Centrul Multifuncțional de Asistență Socială „Aproape de Tine”, Bursa Vodafone Sulina.**

Programul „Școală după școală”, ca formă de sprijin pedagogic pentru copiii/elevii aflați în situații de risc s-a desfășurat în anul școlar 2014-2015 în doar trei școli din municipiul Tulcea (Școala gimnazială „Al.Ciucurencu”, Colegiul Agricol „Nicolae Cornățeanu” Tulcea și Grup Școlar „Anghel Saligny” Tulcea). Din acest an școlar programul ȘDS debutează, cu finanțare europeană și la Sulina, orașul din Delta Dunării. În județul Tulcea nu există ȘDS pentru ciclul gimnazial

Deși această politică educațională, **„Școală după Școală”** este atât de necesară și există la nivel teoretic, nu produce efectele așteptate. Din datele existente până acum pe această temă rezultă că principalele motive pentru nivelul extrem de scăzut de prezență a ȘDS în zonele dezavantajate (în special din mediul rural) sunt: subfinanțarea programului și motivația scăzută a cadrelor didactice. Având în vedere că din sursele de finanțare ale programului fac parte autoritățile locale prin finanțarea complementară, din bugetele locale, respectiv programele finanțate din fonduri europene sau naționale, Consiliul Județean Tulcea se poate implica, în acest sens, în două direcții:

- accesibilizarea, prin cooperare inter-instituțională a accesării de fonduri europene, asigurându-se astfel creșterea capacității financiare și tehnice a școlilor, de a scrie și implementa proiecte cu fonduri structurale; solicitanții pot viza Pilonul 2 al POCU (Programul Operațional

Capital Uman 2014 - 2020), axa prioritară 6, care prevede două dintre cele patru priorități (10.1 și 10.3) pentru programe de sprijin a elevilor din categorii de risc educațional, în care ar putea fi inclus și Programul ȘDS. Dezavantajul acestei opțiuni este însă durata limitată a finanțării (1-2 ani maxim), în conjuncție cu dificultățile beneficiarilor unor astfel de proiecte de a asigura sustenabilitatea proiectului. Obținerea unei astfel de finanțări poate totuși asigura un avânt programului ȘDS.

3. Programul „Educație Timpurie Incluzivă”, urmărește să asigure fiecărui copil dreptul la educație și dezvoltare, pentru a-i permite acestuia să-și atingă potențialul maxim și să beneficieze de un start bun în viață: **Centrul de Îngrijire, Supraveghere și Educație Timpurie „Sibell”**.

Toate aceste programe sunt menite să asigure prevenția PTȘ, funcționând totodată ca veritabile sisteme de avertizare pentru specialiștii din educație în legătură cu primele semne (deficiențe de învățare, carențe academice, dificultăți familiale etc.) care pot genera un viitor abandon școlar. Se pune accent atât pe politici la nivel de școală, cât și pe politici la nivelul individual. Politicile la nivel de școală sunt integrate în politicile generale de dezvoltare a unității școlare (politica absențelor și regulamentele școlare ale unităților, programe de dezvoltare personală pentru elevi, cu puternice componente extracurriculare, precum **„Fii Pregătit” – Program educațional de sprijin pentru dezvoltarea competențelor cheie” sau EVRICA - Educație pentru Viață și Responsabilizare Individuală prin programe de Cetățenie Activă pentru tinerii din România**. Politicile la nivelul individual urmăresc dezvoltarea rezistenței elevilor la riscul de PTȘ și redresarea dificultăților concrete, care pot fi de natură socială, cognitivă sau emoțională: proiectul „Doi la puterea Noi”, proiectele **„Cultură pentru toți!” și „Copilul de lângă tine”**, parte din programul finanțărilor nerambursabile din bugetul Județului Tulcea, pe anul 2015 și 2016, în cadrul domeniului „Cultură”, **proiectul „Pauze Scurte”** etc.

4. Asigurarea traseelor educaționale flexibile și adaptate posibilităților individuale se asigură prin utilizarea **sistemului informatic de management școlar, de evaluare și consiliere a elevilor AMN Insight**. Această platformă asigură un set de instrumente de testare și orientare școlară, sub forma unei platforme online de evaluare prin testare psihopedagogică, reprezentând un ajutor real pentru prevenirea abandonului școlar și pentru orientarea școlară și profesională a elevilor. Rapoartele finale ale evaluărilor vor completa portofoliul educațional al elevului, asigurând totodată o tranziție lină spre nivelul liceal sau orientarea spre școlile profesionale. Rezultatele testărilor sunt utilizate în consilierea individuală și de grup de către specialiștii C.J.R.A.E. Tulcea, facilitând simultan, accesul elevilor și al părinților la cele mai relevante informații de diagnoză și orientare școlară și profesională, dar și creșterea permeabilității traseelor educaționale alternative.

Centrul Județean de Resurse și Asistență Educațională Tulcea dorește implementarea acestui proiect și în anii școlari următori, Consiliului Județean Tulcea urmând să asigure costurile de utilizare a platformei.

I.3. Mesaj-cheie

Este necesară asumarea de către autoritățile locale a unui angajament politic și financiar pe termen lung în direcția reducerii fenomenului părăsirii timpurii a școlii în județul Tulcea, ca suport pentru scăderea costurilor publice și sociale generale și pentru

creșterea coeziunii sociale din regiune.

În acest sens, se poate iniția la nivelul Consiliului Județean Tulcea a unui Plan Operațional de Acțiune vizând problematica părăsirii timpurii a școlii, care se va baza pe asumarea completitudinii ciclului, respectiv (analiză, design, implementare, evaluare). În strânsă cooperare cu ISJ, unitățile școlare și ONG-uri locale se va putea crea cadrul oportun pentru o abordare pragmatică a fenomenului PTȘ și se va putea dezvolta o metodologie comună pentru a identifica elevii din zona de risc, pentru a defini nevoile acestora și pentru a preveni abandonul. Din punct de vedere al prevenției se vor avea în vedere două tipuri de nevoi:

a. finanțare

- asigurarea continuității finanțărilor programelor existente;
- deschiderea unei axe Cultură – Educație-Învățământ, prin intermediul Legii nr. 350/2005 privind regimul finanțărilor nerambursabile din fonduri publice, pentru obiective de interes general, astfel încât ONG-urile să fie eligibile în utilizarea fondurilor pentru programul Școala după Școală;
- instituirea Bursei Rurale a Consiliului Județean Tulcea, pentru elevii din ciclul gimnazial din Delta Dunării;
- implicarea Consiliului Județean Tulcea și a primăriilor din regiune în renovarea și dotarea corespunzătoare a unităților de învățământ profesional, în scopul creșterii atractivității acestei forme de școlarizare.

b. mecanisme de sprijin adecvate pentru formarea și îmbunătățirea capacității tehnice a instituțiilor școlare cu structuri de învățământ primar și secundar, de a scrie și de a implementa proiecte cu fonduri structurale pentru obținerea finanțărilor nerambursabile pentru ȘDSȘ prin POR, Banca Mondială etc.

II. Intervenție

II.1. Definiție

Detectarea celor care au părăsit timpuriu școala și remotivarea și reintegrarea lor prin cooperarea trans-sectorială. Măsurile de intervenție au scopul de a elimina incidența fenomenului de PTȘ, prin îmbunătățirea calității educației și a formării profesionale, la nivelul instituțiilor de învățământ, prin acordarea de sprijin specific elevilor sau grupurilor de elevi aflați în risc de părăsire timpurie a școlii, ca urmare a semnalelor de avertizare timpurie primite. Aceste măsuri au în vedere toate nivelurile de învățământ, pornind de la educația și îngrijirea timpurie, până la învățământul secundar superior, cu accent pe politici la nivel de școală, care să fie integrate în politicile generale de dezvoltare a unității și politici la nivel individual, pentru a dezvolta ”rezistența” elevilor la riscul de PTȘ și pe redresarea dificultăților concrete, care pot fi de natură socială, cognitivă sau emoțională.

II.2. Sumar al politicilor naționale, așa cum sunt interpretate la nivel național și regional

Principalele programe/politici de intervenție în PTȘ, relevante pentru tema în discuție, cuprinse în „Strategia privind reducerea părăsirii timpurii a școlii în România” și concretizate în județul Tulcea sunt:

1. Sprijin pentru elevii aflați în risc de abandon școlar și a elevilor cu CES, prin intermediul C.J.R.A.E., incluzând ansamblul cabinetelor de asistență psihopedagogică, a cabinetelor logopedice, integrând profesorii itineranți și asistenții sociali.

2. Organizarea și extinderea programului „Școală după Școală” incluzând învățământ remedial;

3. Beneficiul Venitului Minim Garantat și Alocația Familială Complementară (Ministerul Muncii);

4. Programul național „Lapte și corn” constă în acordarea gratuită de către statul român de produse lactate și de panificație în limita unei valori zilnice de 1,04 lei (RON)/elev. Acestea se acordă gratuit pentru copiii învățământul preșcolar de stat, cu program normal de 4 ore și pentru elevii din clasele I–VIII din învățământul de stat și privat.

5. Programul național „Rechizite gratuite”, de care pot beneficia elevii din ciclul primar și gimnazial, dacă fac dovada faptului ca venitul mediu net lunar pe membru de familie nu depășește 50% din salariul de bază minim brut pe țară și sunt înscriși în învățământul de stat, frecventând cursurile de zi;

6. Bursa „Bani pentru liceu” și programul „Euro 200” (pentru achiziționarea de către elevia unui PC, în condiții speciale);

7. Bursa profesională, al cărei quantum este în prezent de 200 de lei/lună acordată tuturor elevilor care frecventează învățământul profesional.

Deși în implementarea intervențiilor privind PTȘ sunt implicate numeroase instituții, inclusiv alte ministere, Inspectoratul Școlar Județean, școlile, ONG-urile, autoritățile administrației publice locale și alte instituții, răspunsurile acestor instituții rămân în mare parte necoordonate. Eficiența concertată a acestor măsuri este umbrită de lipsa schimbului de informații și inconsistența colectării și raportării datelor de către instituțiile cheie ce acționează în domeniul prevenirii PTȘ și a abandonului școlar. Diferite ministere care colectează date relevante pentru PTȘ au în vedere doar nevoile lor particulare de informații și, prin urmare, datele colectate prin aceste eforturi pot servi doar scopurilor pentru care au fost inițial colectate; datele sunt adesea furnizate separat către agenții diferite, chiar dacă seturile de date se bazează pe aceleași date individuale (dezagregate); regulile de proprietate a datelor limitează utilizarea optimă a informațiilor disponibile; datele agregate sunt mai dificil de verificat, fapt care creează redundanță și date contradictorii.

II.3. Mesaj-cheie

Este necesară crearea unui sistem de avertizare timpurie asupra elevilor în situație de risc de PTȘ, prin realizarea unei platforme regionale cross-sectoriale comune de date, care să urmărească ca scop atât colectarea, cât și monitorizarea fenomenului.

Cooperarea cross-sectorială va putea îmbrăca, la nivel regional, mai multe forme: de la efortul comun de a crea o bază județeană de date cu informații referitoare la cazurile de PTȘ și la elevii aflați în situație de risc, accesibilă instituțiilor-partenere în efortul de combatere a acestui fenomen (ISJ, CJRAE, școli, CPECA, Camera de Comerț, Industrie și Agricultură Tulcea, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Tulcea, Direcția de Asistență și Protecție Socială Tulcea, Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă, I.T.M, Direcția de Probațiune, Inspectoratul Județean de Poliție, până la intervenția în echipă multidisciplinară de specialiști și networking. Fiecare formă de cooperare va aduce beneficii fiecărui partener, din perspectiva misiunii proprii, dar va fi concentrată în cadrul școlii ca instituție, pentru că aici se

află, sau trebuie adus înapoi, ELEVUL, subiectul, începutul și finalul fiecărui demers de intervenție. Existența numărului matricol unic corespunzător fiecărui elev aflat la un moment dat în situație de risc sau chiar de PTS, va da posibilitatea monitorizării situației sale individuale, fiind, totodată și o bază complexă de realizare a unor centralizatoare în funcție de diferite criterii. Experiența unor state membre ale UE confirmă că o astfel de bază de date poate oferi un fundament solid pentru un răspuns adecvat la problematica specifică județului. O astfel de bază centralizată de date poate asigura și continuitatea monitorizării cazurilor, în pofida mobilității subiectului (transferul de la o școală la alta, trecerea într-un ciclu superior, angajarea etc.).

Un beneficiu adăugat al platformei va fi reprezentat de faptul că va deveni „arena” de intercunoaștere și susținere a echipelor multi-profesionale, respectiv de valorificare a modelelor de bună practică.

III. Compensare

III.1. Definiție

Măsurile de compensare au scopul de a sprijini reintegrarea în sistemul de educație și formarea persoanelor care au părăsit prematur școala și dobândirea calificărilor necesare accesului pe piața muncii. Ele vizează metode și soluții referitoare la reintrarea subiecților părăsirii timpurii a școlii în sistemul educațional.

III.2. Sumar al politicilor naționale, așa cum sunt interpretate la nivel național și regional

Programe de reintegrare școlară „A Doua Șansă” oferă medii de învățare ce sunt menite să răspundă nevoilor specifice ale tinerilor care au părăsit prematur sistemul de educație, să recunoască și să identifice cunoștințele existente și să le susțină demersul. Aceste programe sunt diferite de cele școlare, atât în ceea ce privește abordările organizaționale, cât și cele pedagogice și sunt adesea caracterizate de grupuri mici de studiu, de predare personalizată, adaptată vârstei cursanților, inovativă, precum și de trasee educaționale flexibile. Programele de tip „A Doua Șansă” sunt concepute pe două paliere de pregătire: ADȘ - învățământ primar și ADȘ - învățământ secundar inferior. Programul „A doua șansă pentru învățământul primar” are ca scop recuperarea învățământului primar, fiind deschis tuturor celor care nu au finalizat acest nivel de studii și care au depășit cu cel puțin 4 ani vârsta de școlarizare corespunzătoare învățământului primar. Programul „A Doua Șansă”- învățământ secundar inferior are drept scop sprijinirea persoanelor cu vârsta de peste 14 ani care, din motive sociale, nu au finalizat învățământul gimnazial, astfel încât aceștia să-și poată completa și finaliza educația de bază din cadrul învățământului obligatoriu, precum și pregătirea pentru obținerea unei calificări profesionale de nivel I, într-un anumit domeniu.

Până în prezent, programele de tip ADȘ au fost finanțate de MECS, dar și cu fonduri europene, proiecte de granturi, a căror solicitanți eligibili erau: institute/centre de cercetare/dezvoltare în domeniul educației, incluziunii sociale, ONG-uri, unități de învățământ acreditate, publice și private, din rețeaua școlară națională, furnizori de orientare și consiliere școlară, publici și privați, organizații sindicale și patronate, instituții de cult și asociații

religioase, Administrația Națională a Penitenciarelor și instituții subordonate, autorități ale administrației publice locale.

Inspectoratul Școlar Județean Tulcea, în ultimii 15 ani, a derulat activități și programe, care au avut ca obiectiv promovarea alfabetizării, fiind cea mai bună soluție pentru îmbunătățirea nivelului de trai și pentru menținerea unei sănătăți bune, care fac parte din educația de bază, așa-numitele proiecte de alfabetizare. În prezent I.S.J. Tulcea finalizează patru proiecte POSDRU, din care trei au directă legătură cu programe de tip ADȘ: „**Acces pentru Copii și Tineri la a Învăța pentru Viață – ACTIV**” ; „**Educația în comunitate – Drum cu prioritate!**”; **Consiliere și oportunități de reintegrare și acces liber la educație (CORAL)**, **Proiectul „Stabilirea unui mecanism ecologic de reintegrare socială a deținuților: Case noi, șanse noi prin meserii vechi în Delta Dunării” (2014-2016).**

III.3. Mesaj-cheie

Integrarea eforturilor cross-sectoriale ale tuturor actorilor sociali care au responsabilități (ISJ Tulcea, unități școlare, CJRAE Tulcea, Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului Tulcea, ONG-uri locale) sau intră în sfera de influențare a subiecților care au părăsit timpuriu școala, în special a celor cu vârste cuprinse între 16 și 24 ani (Direcția de Asistență și Protecție Socială Tulcea, Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă) pentru promovarea programelor de tip „A Doua Șansă” și dezvoltarea unei componente de tip „ucenicie la locul de muncă” care să asigure perspective sigure de angajare, încă din timpul participării la cursurile ADȘ.

Prin ucenicie se înțelege formarea profesională realizată pe baza unui contract de ucenicie la locul de muncă. Pentru a beneficia de ajutorul financiar al AJOFM-ului, ucenicul trebuie să aibă vârsta cuprinsă între 16 și 25 ani și să nu dețină vreo calificare pentru ocupația în care se organizează ucenicia la locul de muncă. Angajatorul care încheie un contract de ucenicie la locul de muncă poate primi lunar, la cerere, din bugetul asigurărilor pentru somaj, pe perioada derulării contractului de ucenicie, pentru acel ucenic, o sumă egală cu 60% din valoarea indicatorului social de referință al asigurărilor pentru somaj și stimulării ocupării forței de muncă în vigoare, prevăzut de Legea nr. 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru somaj și stimularea ocupării forței de muncă. Cuantumul subvenției se ridică la 300 lei.

Cooperarea cross-sectorială dintre instituții educaționale, autorități publice locale, A.J.O.F.M. și I.T.M., va asigura identificarea ocupațiilor căutate, proiectarea ofertei de școlarizare ADȘ pentru obținerea unor calificări de nivel II în direcția ocupațiilor căutate și asigurarea, cu agenții comerciali în căutare de forță de muncă, a unor contracte de ucenicie, încă din timpul cursurilor ADȘ. Se armonizează astfel acordul dintre cererea angajatorilor de forță de muncă, cererea șomerilor de locuri de muncă și oferta de școlarizare ADȘ. Capacitatea de inserție profesională crește și este încurajată adaptabilitatea firmelor și a angajaților acestora.